

ANTALYA KAŞ BARAK DOKUMALARI İLE KUZEY AMERİKA (NAVAJO) KIZILDERİLİ KİLİMLERİNİN DESEN KOMPOZİSYON BENZERLİKLERİ

Rezzan KOYUNCUOĞLU¹

Mehmet Ali EROĞLU²

¹Koyuncuoğlu Rezzan, koyuncuoglurezzan@gmail.com, ORCID NO: 0009-0003-4746-6289

²Prof. Dr., Mehmet Ali EROĞLU, Akdeniz Üniversitesi, mehmetalieroglu@akdeniz.edu.tr, ORCID NO: 0000-0001-5576-9333

Koyuncuoğlu, Rezzan ve Mehmet Ali Eroğlu. "Antalya Kaş Barak Dokumaları ile Kuzey Amerika (Navajo) Kızılderi Kilimlerinin Desen Kompozisyon Benzerlikleri". ulakbilge, 95 (2025/3): s. 246-257. doi: 10.7816/ulakbilge-13-96-08

ÖZ

Dokuma; iplik haline getirilmiş hammaddelerden imal edilen, dokunan, örülen ya da elyaftan bir bütün oluşturularak elde edilen bez, kilim, halı, battaniye, kumaş vb. ürünlerdir. Dokumanın tarihsel gelişimine bakıldığında çok eski bir sanat olduğu anlaşılmaktadır. Kültürden kültüre değişiklik gösteren dokuma sanatında; gelenek, duygu, düşünce ve yaşam tarzları dokumaya yansıtıldığından çok çeşitlilik ortaya çıkmaktadır. Kullanılan malzeme, teknik ve desenler ile yapılan sanatsal ürünler o kültüre ait özgünlüğü belirtmektedir. Antalya'nın önemli dokumaları arasında yer alan Barak kilimleri, genelde geometrik formlardan ve canlı renklerden oluşmaktadır. Amerika yerlilerinden Navajolara ait dokumalar da dünya çapında önemli bir yere sahiptir. Navajo motifleri de geometrik formlardadır ve yeryüzü şekillerinin etkisiyle oluşmuştur. Bu çalışmada, Barak ve Navajo dokumalarının kompozisyon açısından incelenerek örneklerle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada ilgili literatürden, dijital medyadan ve Amerika'da alan çalışması yapmış olan M. A. Eroğlu'na ait görsellerden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Barak, Dokuma, Kilim, Kompozisyon, Motif, Navajo

Makale Bilgisi:

Geliş: 20 Kasım 2025

Düzeltilme: 28 Aralık 2025

Kabul: 31 Aralık 2025

Giriş

İnsanoğlunun ilk çağlardan bu yana temel ihtiyaçlardan biri de örtünmedir. Bunlar, önceleri sadece ihtiyaçların gereği olarak soğuk ve sıcaktan korunmak amacıyla yapılan ürünlerdi. Bu ürünler arasında halı, kilim, battaniye, örtü, kumaş gibi dokumalar yer almaktadır. Günümüzde ise dokumalar hem ihtiyaç hem de toplumların kültürel parçaları haline gelmiştir. Dokumalarda kullanılan teknikler, motifler, renkler ve desenler, o toplumun duyguları, düşünceleri, geleneği ve kültürü hakkında bilgiler vermektedir. Toplumlar, sanat anlayışlarını dokumalara yansıtarak, gelecek kuşaklara belge niteliğinde eserler bırakıp tarihteki yerlerini almaktadır.

Duygu ve düşünceler çeşitli şekillerle ve resimlerle dokumalara yansıtılarak anlamlandırılır. Sembollere yüklenen anlamlar bazen mitolojik bazen de gerçek hayat hikayelerine dayanır. Bu semboller, doğadan esinlenilmiş bir ağaç, bir çiçek, bir su yolu, ya da bir tepe, bir dağ... olarak dokumalarda yer almaktadır. Geometrik, göksel, bitkisel ve hayvansal figürler değişik şekillerde çizilerek veya stilize edilerek anlamlar verilir ve bu semboller dokumalarda motiflere dönüşür. Motifler desenlere, desenler ise kompozisyonlara dönüşerek dokumaların bütünsel yapısını oluşturur.

Anadolu kültüründe görülen birçok el sanatında önemli bir yere sahip olan simge, damga, motif ve semboller Kızılderili kültüründe de farklı kullanım ve anlamlarda karşımıza çıkmaktadır. Semboller, toplumların kültürel değerlerinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Kızılderili ve Türk kültüründe semboller; süsleme unsuru olarak kullanıldıkları gibi sanat nesnesi olarak da kullanılmışlardır. Aynı zamanda bu sembollere farklı mitolojik anlamlar da yüklenmiştir (Eroğlu, 2023, s. 856).

Geleneksel düz dokumaların en bilinen örneklerinden olan kilimler, göçebe hayatının vazgeçilmez parçasıdır. Bu kilimler; dokuyucunun acılarını, özlemlerini, duygu ve düşüncelerini yansıtan motiflerle, yöresel tabiriyle, yanışlarla donatılmıştır. Geleneksel bir topluluğu, oymağı ya da kavmi temsil eden damgaları (tamga) ile kilimler, okunması gereken renkli birer mektup niteliğindedir. Kompozisyonlarda kullanılan renk ve motifler (yanışlar) dokuyucusunun içselliğini yansıtırken aynı zamanda, Türklerin yüzyıllarca süren varoluş çabalarının en belirgin örneklerinden biridir. Türkler doğaya verdiği değeri, sevgi ve saygıyı dokudukları kilimlerin kompozisyonlarına yansıtmışlardır. Göz alıcı ve parlak renklerle birçok nesne ya da varlığı sembolize ederek simgeleştirmişlerdir. Bu motiflerde, eski inançlardan Şamanizm, evren bilimi ve mitolojinin de etkilerinin belirgin olduğu görülmektedir (Sağ, 2012, s.117).

Kaş Barak Coğrafi Konumu ve Tarihçesi

Kaş, dağ ve ormanlarla çevrili, Toros Dağları'nın eteklerinde kurulmuş bir bölgedir. Kırsal alanlara kurulan köyleriyle, geniş kıyılarıyla, verimli ova ve yaylalarıyla önemli bir konumdadır. Turizm, seracılık ve yaylacılık faaliyetleri ile gelişmeye devam etmektedir. Kaş bölgesinde yapılan arkeolojik kazılarda, eski adının antik kent Habesos olduğu ortaya çıkartılmıştır. Bunun yanı sıra Antiphellos olarak da tarihte yer almıştır. Likya Bölgesi olarak da bilinen Kaş ve dolaylı "Aydınlık Ülke, Işıklar Ülkesi" olarak tanımlanmıştır (Uçar, 2022, s.52). Kaş, doğuda Antalya ve batıda Fethiye Körfezleri arasında, Teke Yarımadası da denilen bölgede bulunmaktadır. Oldukça uzun sahil şeridiyle bir Akdeniz liman kasabası konumundadır. Aynı zamanda batıda Eşen Çayı ve Fethiye, doğuda Finike ve kuzeyde Elmalı ile komşu bir ilçedir (Tek, 2017, s.3-4). Hazar Denizi'nin güneydoğusundan gelen Barak Türkmenleri, Anadolu'da Yozgat ve çevresine yerleşmişlerdir. Barak Aşireti; 15. yüzyılda Horasan'dan gelerek Anadolu'ya göç etmiş ve 17. yüzyıl (1691) sonlarında Osmanlı Devleti'nin, Rakka Eyaletine yerleşmelerini istediği topluluklar arasında yer almıştır. Bulundukları bölgede istenmeyen davranışlar sergilediklerinden dolayı Osmanlı Devleti'nin zorunlu iskân politikalarına uymaya mecbur bırakılmışlardır. Ancak Baraklar, 17. yüzyılın sonlarında, yurt olarak Rakka'ya gönderilmekten vazgeçilerek Türkmen kimliği ile nitelendirilmişlerdir (Şahin, 2023, s. 25). Fatih döneminde tutulan kayıt defterlerinde "42 Barak köyü" olduğu saptanmıştır. Bir Cerid Obası olarak kabul edilen Oğuzlar, Horasan'dan gelmiş Barak Yörükleridir. Cerid Obası Dulkadirli Boyuna ait bir obadır (Konuk, 2023, s.9909). Anadolu ve Rumeli'de konar-göçer olarak yaşayan, geçimlerini çoğunlukla hayvancılık ve ziraat ile sağlayan, mevsimlere göre kışlak ve yaylalarda kurdukları evlerde ya da çadırlarda geçiren, Oğuz Türklerine Yörük adı verilmektedir. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Oğuz Türklerinin yaşam tarzı genel olarak değişime uğramış ve yerini bozkır kültüründen ziyade artık yerleşik bir hayata bırakmıştır. Fakat yerleşik yaşama geçmeyen Oğuzlar, bozkır kültürünü devam ettirerek devlet tarafından "Türkmen" ve "Yörük" vasfı verilerek yaşamlarına devam etmişlerdir (Şahin, 2023, s. 24). Gaziantep'ten ne zaman geldikleri kesin olarak bilinmeyen Baraklar, Antalya ilinin Kaş ilçesine Barak köyleri kurmuşlardır. Araştırmalar sonucunda, yaklaşık 1691 veya 1712'de Rakka'dan Anadolu'ya geri dönen Barakların bir kolu tarafından kurulmuş olabileceği düşünülmektedir. Barak Türkmenleri Antalya Kaş bölgesinde yer alan Yeşilbarak ve Sahilbarak köylerine yerleşmişlerdir. Yaylak olarak, Elmalı-Kaş sınırında bulunan Yeşilbarak; kışlak olarak ise Demre

Kaş sınırında bulunan Sahilbarak yaşam alanları olmuştur. Barakların çoğunluğunun yaşadığı Yeşilbarak köyü, Yumru Dağı'nın eteklerine kurulmuş olup, Kaş'a 75km, Gönbe'ye 10 km ve Elmalı'ya 35 km uzaklıktadır (Yıldız, 2012, s.149).

Antalya Kaş Barak Dokumaları

Kilim; havsız, düz yüzeyli olup yer yaygısı olarak kullanılan atkı yüzü dokumalara verilen isimdir. Bu dokumalar aynı zamanda iki iplikte yapılan bir dokuma çeşididir. Kilim dokumalarda, hakim olan ip atkı ipe, çözgü ipe ise yüzeyde değil, sadece saçaklarda görülmektedir (Karamazı ve Zaimoğlu, 2021, s. 11). Her toplumun kendine ait özgün motifleri vardır. Bu motifler; coğrafi, ekonomik, yerleşik ya da göçebe yaşam gibi nedenlerden dolayı oluşmaktadır. Barak kilimlerinin kendine has üslubu vardır. Dokuma teknikleri, desenleri, renk ve kompozisyonları ile zengin bir birikime sahiptir. Yöresel özellikleri ile dokunan kilimler, bölge halkının sosyal ve kültürel yönünü yansıtmaktadır. Barak kilimleri; motif, renk ve kompozisyon özellikleriyle estetik açıdan özgün bir karakter sergilemektedir. Yörede yanlış adı verilen desenler akıldan ya da eski kilimlere bakarak dokunmaktadır. Barak dokumalarında genel olarak doğal (bitkisel) boyalar kullanılmaktadır. Doğal yollarla boyanan iplikler fazla hazırlanır. İplikler yetmediği takdirde tekrar boyamak gerekirse aynı tonu bulmak mümkün olmayabilir. Boyama işleminde bitkilerin çiçeğinden, kökünden, sapından, yaprağından yararlanılır. Barak dokumalarındaki canlı renkler çok dikkat çekmektedir. Kırmızı, beyaz, mavi, yeşil, sarı, turuncu ve mor en çok kullanılan renkler arasındadır. Barak dokumalarının malzemesi yündür ve dokuma tezgahlarında dokunur. Yörede tezgahın arka ve ön kısmında bulunan iki çözgü teline ip, tek ipe ise tin (çözgü) denilmektedir. Barak kilimleri ortalama 160-170 tin ile dokunmaktadır. Daha çok geometrik desenler kullanılan kompozisyonlar canlı renklerden oluşmaktadır. Kaş Barak dokumaları bünyesinde Barak motifleri kullanılarak kilimlerin yanı sıra kullanım açısından farklı ürünler de üretilmektedir. Bunlar arasında el dokuma çantası gibi daha küçük dokuma örnekleri yer almaktadır. Malzeme olarak yün ve kök boya kullanılan çantalar Barak dokuma özelliği göstermektedir

Kaş Barak Kilim Teknikleri ve Çeşitleri

Türkmen Kilimi olarak da bilinen Barak Kilimi, ilikli kilim tekniği kullanılarak dokunmaktadır. Tamamen koyun yününden yapılan dokumada 1 cm2'de 4 x 8 sıra bulunur ve uç kısımları düğümleme saçak örme tekniği ile bağlanmakta veya serbest olarak bırakılmaktadır. Daha çok yaygı ve seccade olarak üretilen Barak Kilimleri ayrıca ölüm ve çeyiz için de dokunmaktadır. Bunların kalitesi malzemenin cinsi ve çözgü ipe sayısı ile belirlenmektedir. Kaş Bölgesindeki Barak dokumalarda iki teknik bulunmaktadır: "sarma - ilme atkılı kilim tekniği" ve "atkı yüzü-atkı bezemeli teknik". Türkmen kilimi, bıçkılı(bışkılı) kilim, yelekli kilim ve türleri "sarma - ilme atkılı kilim tekniği" kullanılarak dokunurken, yaygın olan yol kiliminde ise "atkı yüzü ve atkı bezemeli teknik" kullanılmaktadır. Desenlerde daha çok geometrik şekillerle oluşmuş motifler, doğada var olan varlıklar, nesneler, insansı özelliklerden (parmak, el, göz, saç vb.) meydana gelmiş motifler görülmektedir. Çıbık, bıçkı, barmak, eğri su, ak, iç, göbek yatağı ve keme dişi desenleri dıştan içe doğru olacak şekilde yerleştirilmektedir. Çok zor dokunan keme dişi motif; anlatılanlara göre bir gelinin bu motif öğrenebilmek için çok çaba harcamasına rağmen öğrenemeyip dokuyamaması yüzünden üzüntüden ölmesi nedeniyle "gelin öldüren" olarak isimlendirilmiştir (Kaş Kırsalından, 2024).

Sarma (ilme) Atkı Tekniği: Dokumada bulunan atkı ipinden hariç başka bir atkı ipe kullanılarak, yatay-dikey ya da yay şeklinde (eğri) bir alttan iki üstten gelecek şekilde her çözgüye tek tek sarılarak yapılan tekniktir. Sarma işlemi atkının iki geçişi kadar yüksekliğe denkleştirilir. Yüzeyde kabarık bir görüntü oluşturarak ince bir kontür detayı ile motifler vurgulanmaktadır.

Atkı Yüzü ve Atkı Bezemeli Kilim Tekniği: En çok bilinen dokumadır. Çözgü ipliklerinin bir altından bir üstünden geçirilen atkı ipliklerinin, çözgü ipliklerinin görünmesini engelleyerek desenin oluşmasını sağlayan dokuma çeşididir. Havsız düz dokumalarda en çok kullanılan bu yöntemde tamamen atkı ipliklerinden oluşan bir yüzey görüntüsü meydana gelmektedir (Tek, 2017, s.67, 69).

Barak dokuma çeşitleri arasında; Yolluk, Yol Kilimi, Türkmen Kilimi, devenin üzerini örtmekte kullanılan örtülük kilim, heybe, torba, ekmek mendili ya da bezi (bazı bölgelerde itağa, iteğe) mevcuttur. Barak kilim ve dokumaları kullanım amacına göre yapıldıklarından genel bir sınıflandırmaya uygundur. "Sergi" ve "Yaygı Kilimi"; oda yaygısı olarak, "Askı Kilimi" veya "Bölgü" ise duvar askısı ya da oda bölmesi olarak kullanılmaktadır. Üç gruba ayrılan diğer kilim türü de örtü kilimidir. Bunlar; yüklük örtüsü, göç kilimi ve battaniye olarak adlandırılmaktadır. Devenin üzerine çekilen en ihtişamlı örtü ise Göç Kilimi'dir. Çadırdaki ala çuvallar ise oldukça gösterişli bir ala kilim ile örtülmektedir (Yıldız, 2012, s.150-151).

Barak Yörükleri dokumalarına, kilimlerinde kullandıkları desenlere göre isim vermektedir. Bunlar; Türkmen (Barak) kilimi, Bıçkılı (bışkılı) kilim, Yelekli kilim ve Yol kilimidir. Dokumaların kalitesi tin

(çözgü) sayısı ve kullanılan malzemeye göre belirlenmektedir. Doğadaki varlıklar (ağaç, su, dağ vb.), insana ait özellikler (göz, parmak, el vb.) geometrik şekillerle yeniden biçimlendirilerek desenler oluşturulmaktadır. Dokumalar kenar suları ile başlayıp kenar suları ile sonlandırılmaktadır.

Türkmen (Barak) kilimi: Çeyizlik ve cenazelik olarak kullanılan bu kilimlerde, zemin kırmızı, mavi ve yeşil, motifler ise kahverengi, beyaz, mor, sarı ve turuncudur. Kullanılan malzeme yün, tin sayısı 170-240 ve ebat 140x250cm ile 160x300 cm. aralığındadır.

Bıçkılı (Bışkılı) Kilim: Sık dokunmuş bir kilim türüdür. İç içe geçmiş motifler ve kenarları çentikli altıgenlerden oluşmuştur. Mor, kahverengi, koyu yeşil, turuncu gibi renkler kullanılmaktadır. Malzemesi yün olan dokumanın ölçüleri 150x300 cm. civarındadır. Tin sayısı 240-270'tir Yelekli Kilim; oda yaygısı olarak kullanılan dokumanın zemini dört bölüme ayrılmaktadır. Her bölümde dikey olarak yer alan beş ya da yedi adet altıgenin içine motifler yerleştirilir. Kullanılan malzeme yün, tin sayısı 240 ve ebat 150x300 cm. civarındadır

Yol Kilimi: Bir yüzü düz bir yüzü ters olan kilimin ölçüsü ortalama 50x300 cm.'dir. Kızıl, kahverengi, mavi, beyaz, mor, pembe, turuncu, sarı renklerin kullanıldığı yol kilimi genellikle yatak odasında kullanılmaktadır. Tin sayısı 210-240 aralığındadır (Tek, 2017, s. 78-79). Bu motifler arasında; Halil Efendiler, kırkıklı, tırnaklı (parmak, barmak), bıçkılı (bışkılı) motifleri yer almaktadır.

Barak dokumalar; kendine özgü bir üslubu olan Geleneksel Türk Motiflerinin kullanılmasıyla yapılmış, Türk Kültüründe önemli bir yer teşkil eden dokumalardır. Her motif gerek kompozisyon yerleşimiyle gerek tek başına taşıdığı anlam ile Yörük yaşamından izleri günümüze taşımaktadır. Örnek olarak, suyun önemini ve bereketini belirten su yolu motifi zikzak ya da tarak vb. şekilde sembolize edilerek sıklıkla kullanılmaktadır. Bu yüzden suyun Yörük yaşamında çok önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Dokumalarda kullanılan birçok motif, izleyiciye hem görsel zenginlik hem de yorumlanabilir anlatılar sunmaktadır

Amerika Kızılderilileri ve 'Navajo' Kabilesi

Amerika kıtasını 1492'de Kristof Kolomb'un keşfetmesi ile Avrupa'dan yeni yerleşimciler bu kıtaya gelmeye başlamış, buraya da "Yeni Dünya" demişlerdir. Burada dış dünyadan kendilerini soyutlamış biçimde bir yaşantıda olan Kızılderililer ile karşılaşmışlardır. Avrupalı yeni yerleşimciler, 15. yüzyılda kıtaya gelmeye başladıklarında, kıta çok sayıda Kızılderili nüfusuna sahipti. Kıtada farklı yerleşim yerlerinde kabileler hâlinde yaşayan Kızılderili gruplarının kendilerine özgü kültürleri olduğu ve kendi aralarında görece barış içinde yaşadıkları bilinmektedir. Avrupalı yerleşimcilerin kıtaya gelmesi ile barış ortamı yerini çatışmalara bırakmıştır. 1776'da Amerika Birleşik Devletleri'nin kurulması ile başlayan Kızılderili savaşları süreci 19. yüzyıla kadar devam etmiştir. Bu dönemde Kızılderili kabileleri yaşam alanlarını terk etmek zorunda kalmış ve kısıtlayıcı yasal bölgeler olarak tabir edilen "Rezervasyon" alanlarına göçe zorlanmışlardır. Amerikan yerlileri, Amerika'da Native American (Yerli Amerikalılar), American Indian (Amerikalı Hintli) ya da Kızılderililer olarak nitelendirilmektedir (Eroğlu, 2024, s. 1230).

Navajo dokumacılığı, Avrupa etkisine karşı özgün yapısını büyük ölçüde korumuş bir gelenektir. James'e (1914, s. 17) göre Navajo dokumacılığı toplumsal cinsiyet rolleri açısından belirgin bir özellik taşımaktadır: tezgahın kurulmasından yün eğirmeye, boyamadan dokumanın tamamlanmasına kadar tüm üretim sürecini kadınlar yürütmektedir. Erkeklerin dokumacılıkta etkin rol aldığı Pueblo kabilesinin aksine, Navajo kabilesinde erkek dokumacılar nadiren rastlanmaktadır.

Amerika kıtasında Kızılderili nüfusunun yaygın olarak yaşadığı en büyük ve önemli yerleşim alanlarından birisi de Navajo rezervasyon sahasıdır. Navajo rezervasyon sahası ismini Navajo kabilesinden almıştır. Arizona, New Meksiko, Albuquerque, Santa Fe Gallup, Chinle, Farminton, Utah, Las Vegas, Colorado yerleşim yeri alanlarının içinde yer alan bu rezervasyon alanı geleneksel manada Kızılderili kültürünün yaşatılmaya çalışıldığı bir bölgedir (Eroğlu, 2023, s. 859).

Navajo (Navaho) Dokumaları

Navaho dokumacılığının başlangıcı Canyon de Chelly'de bir mağarada yapılan katliamın ortaya çıkmasına kadar bilinmiyordu. 1804 yılında bir grup Navaho, İspanyol askerlerinden gizlenmek için bir mağaraya saklanmışlardı. Kızılderililerden biri, askerler gittiği için sevinç çığlıkları atınca, İspanyol askerleri ateş açarak mağarada saklanan bütün yerlileri öldürmüşlerdi. Navahoların ölüm korkusu nedeniyle saklandığı ve katliamın yapıldığı mağara ancak yüzyıl sonra keşfedilmişti. O yörede tüccar olan Sam Day, Kızılderililerin sığındığı bu mağaraya girdiğinde katliamda öldürülen Navahoların, dokuma giysilerinin bozulmadan kalan parçalarını bulmuş ve müzelere satmıştır. Dokuma parçaları arasında sade çizgileri olan ve daha ayrıntılı baklava şekilli desenlerden oluşan kumaş parçacıkları vardı. Katliamın yapıldığı mağarada

bulunan bu kumaş parçacıkları Navahoların belgelenmiş ilk dokuma örneklerini teşkil etmektedir (Rodee, 1981, s. 2).

Navaho dokumacılığına dair bilinen en eski dört referanstan her biri öncekilerden daha kesin ve önem arz etmektedir. Bu referanslar şöyledir; Croix 1780'de Navaholarla ilgili olarak sadece dokumacı yönlerinden bahseder. 1795'te Chacon, Navajoların dokumada "incelik ve zevk" konusunda İspanyollara karşı üstünlük sağladıklarını kabul eder. 1799'da Cortez, battaniye üretiminin kabile ihtiyaçlarını fazlasıyla karşıladığını açıkça belirtmektedir. 1812'de Pino, Navaho dokumacılığını kategorik olarak üç büyük ilde sıralamada endüstrinin başına yerleştirir. Çok sayıda kanıta göre, Navaho, 19. Yüzyılın başlarında Güneybatı yerli yün dokumacılığında tanınarak büyük bir üstünlük elde etmişti; o zamandan günümüze kadar bu üstünlük hiçbir zaman elden bırakılmadı (Amsden, 1932, s.207).

Yüzyıllardan beri dokumacılık, dünyanın farklı yerlerinde farklı kültürlerden gelen insanlar için hem geçim kaynağı hem de sanat olmuştur. Çok uzak yerlerde olmalarına rağmen, bir Kızılderili kabilesi olan Navahoların dokumacılığı ile Türk dokumacılığı birbirine, kullandıkları motifler ve desenler açısından benzemektedir. Bir Navaho efsanesinde Örümcek Kadının, kabilesinin üyelerine dokumacılığı güneş ışınlarından ve şimşekten yapılmış bir dokuma tezgâhında öğrettiği anlatılmaktadır. Kızılderililer, Örümcek Kadın'ın Arizona'daki Canyon de Chelly'de kutsal bir mağarada hala yaşadığına ve dokumacıların ellerini yönlendirdiğine inanmaktadır. Yeni doğan bir kız çocuk, büyükleri halı dokurken parmaklarının hiç yorulmaması ve Örümcek Kadın'ın yeteneğinin ona da geçmesi için, kız çocuğunun el ve kolları örümcek ağı ile ovulmuş (Tanrısal, 1997, s. 94).

Navajo, Ganado, Teec Nos Pos, New Meksiko, Two Grey Hills ve Gallup vb. birçok farklı bölgede Kızılderili kültürüne ait sanat ürünleri ortaya çıkartılmıştır. Dönemsel farklılıklar gösteren ürünler içerisinde dokumalar arasında, şef battaniyeleri, eyer battaniyeleri, çeşitli düz dokuma yaygılar ve halılar bulunmaktadır. Dokumacılık sanatının dönemleri; Klasik dönem (1750), Geç Klasik Dönem (1850), Geçiş Dönemi (1868-1890), Kilim Dönemi (1890-1930), yeniden canlanma dönemi (1930-1940), Bölgesel Tarz dönemi (1940-günümüz) olarak gruplandırılmaktadır. Kullanılan desenlere, renklere ve malzemelerine göre farklı dönemlere ayrılan Kızılderili dokumalarında, Şaman inanç sisteminin etkileri görülmektedir (Eroğlu, 2023, s.859).

1880-1900'lü yıllarda Navahoların yaşam biçimlerinde büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Özgür ve kendi kendilerine yetme seviyesine gelmekle kalmamış, beyazlarla aralarındaki ticari ilişkileri arttırmışlardır. Dokumacılıkta, battaniyeden halı dokumacılığına geçişlerinden dolayı, Charles Amsden bu yıllara "Geçiş" dönemi demiştir (Tanrısal, 1997, s. 98).

Navajolar dokumalarında kadın ve erkek dengesi ve uyumuna vurgu yapmaktadır. M.Fay, bununla ilgili olarak; tezgahın alt tarafında ileri doğru olan ipe dişi iplik, üst tarafında yarı yolda çaprazlaşan ipliğe ise erkek iplik denildiğinden bahseder. Böylece dokumanın iki yarısı bu şekilde dengelenerek uyum yaratılmaktadır. Ayrıca efsanevi zaman; erkek ve dişiye temsil etmektedir. Navajolara göre simetri üremeyi sonlandırmaktadır (Fay, 1998).

Two Gray Hills tasarımı geometrik motiflerin yoğun düzenlemeleridir ve dış kenarlığı siyah olan çift veya çoklu kenarlıkların içinde yer alır. Tasarım alanından halının dış kenarına kadar açık renkli bir atkı iplik hattı bulunur; buna "ruh yolu" veya "dokumacının yolu" denir. Bu dokumacının ruhunun tuzağa düşmemesi için dokumacının enerjisini halının dışına yönlendirmek ve iyi dilekler için tasarlanmıştır. Bir diğeri ise, bazı dokumaların ortasındaki küçük bir deliktir; "Örümcek Kadın deliği" olarak adlandırılan bu bölüm de ruh yoluna benzer bir amaçla bağlantılıdır (Kent, 1985, s.90).

Navajo dokumaları, sanatsal değerini koruyan eserler olarak Navajo halkının sosyal ve ekonomik tarihini gözler önüne sermektedir. Dokumacılar, hayallerini, deneyimlerini dokumalardaki renk, motif ve kompozisyonlara yansıtarak kendilerini dünyaya tanıtmışlardır. Navajo dokumacılığının tarihi yerel bir sanat olarak gelişmeye devam etmektedir. Hem eski dokumalar devam etmekte hem de yeni tarz dokumalar ortaya çıkarmaktadırlar.

"Navajo dokumalarında yer alan stil ve desenler; Chief, Ganado, Klagetoh, Two Grey Hills, Burntwater, Chinle, Wide Ruins, Crystal, Eyedazzler, Teec Nos Pos, Storm, Pictorial, Sandpainting, Yei, Yeibichai, Tree of life, New lands, Glossary, (A Guide To Navajo Rugs) gibi isimlerle anılmaktadır. (Akyüz, 2022, s.15).

Navajo Bölgesel Tarz Kilimler

Navajo kilimlerine uygulanan "bölgesel" terimi, rezervasyondaki belirli coğrafi konumlarla olan ilişkiyi belirtir. Merkezlerden üçü New Mexico'da ; Shiprock, Two Grey Hills ve Crystal, diğer altı merkez ise Arizona'da bulunuyor; Teec Nos Pos, Lukachukai, Chinle, Ganado, Wide Ruins ve Western Reservation.

Listeyi boyaların karakteristik kullanımına göre alt bölümlere ayırırken merkezler Crystal, Chinle ve Wide Ruins'in bitkisel (yerli bitki) alanlarına ayrılmaktadır; öncelikli olarak ticari renklendiricilerin kullanıldığı alanlar Shiprock, Luka-chukai, Teec Nos Pos, Ganado ve Western Reservation olacaktır; Two Gray Hills dokumacıları doğal yün tonlarını tercih etmektedir (James, t.y., s. 192).

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel ve karşılaştırmalı analiz yaklaşımına dayanmaktadır. Çalışmada, Antalya Kaş Barak Yörük dokumaları ile Kuzey Amerika Navajo dokumaları kompozisyon, motif, desen yerleşimi ve biçimsel özellikler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Araştırmanın Deseni

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden karşılaştırmalı durum çalışması (comparative case study) kapsamında yapılandırılmıştır. Farklı coğrafyalara ve kültürlere ait iki geleneksel dokuma grubunun biçimsel özellikleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, görsel ve yazılı veriler üzerinden analiz edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Anadolu ve Kuzey Amerika'da üretilmiş geleneksel düz dokuma örnekleri oluşturmaktadır. Örneklem ise; 13 adet Antalya Kaş Barak dokuması ve 13 adet Navajo dokuması olmak üzere toplam 26 adet dokuma örneğinden oluşmaktadır. Örnekler, kompozisyon benzerliği gösteren dokumalar arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler, ilgili dokumaların fotoğrafları, ölçü bilgileri, motif türleri, renk kullanımları, kompozisyon yerleşimleri ve teknik özellikleri dikkate alınarak toplanmıştır. Dokumalar, görsel analiz yöntemi ile sistematik biçimde incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Literatür taraması (tezler, makaleler, kitaplar), Dijital arşivler ve müze koleksiyonları, alan çalışmaları sırasında elde edilen görsel dokümantasyon, Doç. Dr. Mehmet Ali Eroğlu'nun Amerika'da gerçekleştirdiği alan çalışmalarına ait bilgi ve görseller kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Toplanan veriler, betimsel analiz ve karşılaştırmalı görsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Barak ve Navajo dokumaları; motif biçimleri, desen tekrarları, şerit ve su yolu kullanımı, baklava/elmas formları ve kompozisyon düzenleri açısından karşılaştırılmıştır.

Bulgular

Antalya Kaş Barak ve Navajo Dokuma Örnekleri

Görsel 1. Kaş Barak Kilimi (atolyebaska.com,2024) Görsel 2.Navajo Kilimi (James,1914,s.170)

Görsel 1.Kaş Barak Kilim, ebat 323x183, yün, kök boya, renk kahverengi, yeşil, siyah, beyaz, gri. Kenarlara su yolu motifi kullanılmış. Kompozisyonun tamamı bıçkılı (bışkılı) motiflerden oluşmuş.

Görsel 2. Navajo battaniye, ebat bilinmiyor, renkler gri, siyah, beyaz, yerli yün (boyasız). Kenarlar su yolu şeklinde siyah ve beyaz renkte yapılmış. Elmas motifi kullanılmış.

Görsel 1. ve Görsel 2.'de baklava şeklindeki motifler kullanılmış. Birinci sırada, merkezde bir tam motif ve her iki tarafta yarım motif yer almış. İkinci sıraya ise iki tam motif yerleştirilmiş. Kenarları su yolu ile sınırlandırılan dokumalar, kompozisyon yerleştirme özellikleri bakımından benzerlik göstermektedir.

Görsel 3. Kaş Barak Dokuma (atolyebaska.com,2024) Görsel 4. Navajo Dokuma (Eroğlu,2015)

Görsel 3.Kaş Barak Kilimi, ebat 243x148cm, yün, kök boya, renkler sarı, turuncu, yeşil, kahverengi, beyaz, siyah. Kenarlara beyaz tırnaklı (parmak, barmak) motifleri ile su yolu yapılmış ana kompozisyonda ise bütün alana bıçkılı motifler yerleştirilmiş.

Görsel 4.Navajo Santa Fe dokuma, ebat bilinmiyor, kullanılan renkler gri,siyah, krem, kahverengi, beyaz. Elmas motifleri kullanılarak belirli bir düzende yerleştirilmiş.

Görsel 3. ve Görsel 4.'teki dokumalarda dikey şekilde orta sıraya baklava şeklinde dört tam motif yerleştirilmiş. Orta sıranın sağ ve sol tarafındaki sıralarda üç tam ve iki yarım motif kullanılmış. İki dokumanın kompozisyon tasarımı birbirine benzerlik göstermektedir. Kompozisyonlardan Barak dokuma su yolu ile çevrelenmiş, diğer dokuma ise çevrelenmemiştir.

Görsel 5. Bıçkılı Barak Kilimi (kaskirsalindan.com, 2024) **Görsel 6.** Navajo crystal Runner (medicinemangallery.com, 2024)

Görsel 5. Bıçkılı Barak Kilimi, ebat 125x65cm, kullanılan motif bıçkılı motif, kullanılan malzeme kök boya, yün. Renkler açık ve koyu mavi, beyaz, siyah, kahverengi tonları. Kısa kenarlarda renkli şeritler kullanılmış.

Görsel 6. Navajo Crystal Runner, yıl 1930, ebat 56x31inç (142,24x78,74), kristal desenli yün dokuma. Renkler siyah, beyaz ve gri. Uzun kenarlardaki bantlarda (şerit) iki renk geçişinin ortası zikzakla ayrılmış, kısa kenarlara düz bantlar yapılmış.

Görsel 5. ve Görsel 6. Kompozisyon bakımından birbirine oldukça benzemektedir. Dokumaların göbek kısmına baklava şeklinde büyük bir motif yerleştirilmiştir. Görsel 5'in iki kısa kenarı şeritlerle, Görsel 6'nın ise dört kenarı şeritlerle sınırlandırılmıştır.

Görsel 7. Barak Kilimi(shophr.invalidnost-uspeh.com, 2024) **Görsel 8.** Navajo Dokuma (medicinemangallery.com,2024)

Görsel 7. Barak kilim, yaklaşık 35-40 yıllık, ebat 120x70cm, kullanılan malzeme yün, renkler mor tonları, yeşil, kırmızı, turuncu, beyaz ve siyah. Dokumada bıçkılı motif yüzeyin ortasına ikili olarak yerleştirilmiştir. Kenarlarda barmak (tarak) deseni kullanılmış.

Görsel 8. Navajo Ganado Kilim, yıl 1920-30, ebat 88x57inç (223,52x144,78cm) renkler siyah, beyaz, gri ve kahverengi. Kristal motifi ve kenarlarda bordür kullanılmış.

Görsel 7. ve Görsel 8.'daki kompozisyonlarda yerleşim olarak benzer bir dağılım görülmektedir. Ortada zikzaklı ikili tam motif ve kenarlarda yarım motiflerden bir bütün oluşturulmuş. Kenarlarda ise deseni sınırlandıran su yolu motifleri kullanılmış.

Görsel 9. Barak Seccade (Yıldız, 2012) **Görsel 10.** Navajo Kilim (1 stdips.com, 2024)

Görsel 9. Barak Bıçkılı Tek Seccâde, ebat 74x51 cm, yün, kök boya, renk turuncu, yeşil, siyah, beyaz, mavi, kırmızı. Kenarlarda şeritler kullanılmış. Kompozisyonun tamamı bıçkılı (bışkılı) motiflerden oluşmuş. Kenarlara şeritler yapılmış.

Görsel 10. Large Native American Navajo Rug, yün, yıl 1920-29, ebat 63x87inç (160,02x220,98cm), renk: siyah, beyaz, kırmızı, gri. Kenarlara siyah ve gri renk ile şerit yapılmış. Yüzeye elmas motifi yerleştirilmiş.

Görsel 9. ve Görsel 10.'de görülen her iki kompozisyonda benzer formda motifler, dikey olarak üç sıra halinde tam ve yarım olarak yerleştirilmiş. Kenarlarda ise sadece yarım motif formları yer almış. Motifler dokumalara yatay olarak bir sıra tek motif, bir sıra iki motif gelecek şekilde yerleştirilmiş. Barak kilimin iki kısa kenarı dar ve geniş şeritlerle, Navajo kilimin ise dört kenarı dar ve geniş şeritlerle sınırlandırılmış.

Görsel 11. Barak Kilim (dekopasaj.com, 2024) **Görsel 12.** Navajo Chinle Kilim (kilgoreamericanindianart.net, 2024)

Görsel 11. Antalya Barak Kilimi, yıl bilinmiyor, 125x99cm, kullanılan malzeme yün, kompozisyon bıçkılı motiflerden oluşmuş. Renkler beyaz, turuncu, mavi, siyah, sarı ve pembe.

Görsel 12. Navajo Chinle Kilim, 36x24inç (91,44x60,96cm), kullanılan malzeme yün, kullanılan motif elmas, renkler kahverengi, sarı, beyaz, turuncu ve siyah.

Görsel 11. ve Görsel 12.'de benzerlik gösteren baklava şeklindeki motifler; her iki dokumanın orta kısmına iki tam motif ve kenarlara yarım motif gelecek şekilde yerleştirilmiş. İki dokuma da şerit ya da bordür ile sınırlanmayıp serbest halde tasarlanmıştır.

Görsel 13. Antalya Barak Kilimi Görsel 14. Navajo Kilim

(shoptr8.betterdaysarecominginc.org, 2024) (ebay.com, 2024)

Görsel 13. Barak Kilim, yıl bilinmiyor. Ebat 180x225cm. Kullanılan renkler pembe, beyaz, yeşil, gri, turuncu, sarı ve kırmızı. Bıçkılı motif kullanılmış. Motifler, yatay olarak ilk sırada iki tam motif, ikinci sırada bir tam iki yarım motif gelecek şekilde yerleştirilmiş. Kısa kenarlar şeritlerle sınırlanmış.

Görsel 14. Navajo Eye Dazzler Kilim, 1950, ebat 62x42 inç (157,48x106,68cm). Kullanılan renkler kırmızı, gri, siyah, beyaz. Elmas motifleri kullanılmış. Motifler, yatay olarak bir sırada iki tam motif, ve diğer sırada ise bir tam iki yarım motif olacak şekilde yerleştirilmiş. Kısa kenarlar şeritlerle sınırlandırılmış.

Görsel 13. Ve Görsel 14.'deki kompozisyonlar desen yerleşimleri bakımından aynı şekilde tasarlanmış. Her iki dokumada da motif yerleşimleri, kenar şeritleri ve geometrik motif seçimleri benzerdir.

Görsel 15. Bıçkılı Kilim (Kaynak: TEK, 2017)

Görsel 16. Navajo Kilim (charleynavajorugs.com, 2024)

Görsel 15. Barak Bıçkılı Kilim, 1995, ebat 165x285cm, kullanılan malzeme yün, renkler ise turuncu, kırmızı, mavi, pembe, mor, yeşil, beyaz ve kahverengi. Bıçkılı motifleri kullanılmış. Baklava formları simetrik bir şekilde yüzeye yerleştirilerek alan tamamen doldurulmuş. Dokumanın kenarları yatay çıbıklar (şeritler) ile tamamlanmış.

Görsel 16. Navajo Mesa Rug. Yıl yaklaşık 1915. Ebat 89x60 inç (226,06x152,4cm). Renkler doğal siyah - kahverengi - beyaz, anilin kırmızı, turuncu ve açık mor. Elmas içinde elmas motif kullanılmış. Motifler dörtlü ve beşli olarak yüzeyi kaplayacak şekilde yerleştirilmiş.

Görsel 15. ve Görsel 16.'da görülen örneklerde, baklava dilimleri çoklu olarak bütün alana yerleştirilmiş. Her sırada yatay olarak dörtlü veya beşli motifler yer almış. Barak ve Navajo dokumalarda, geometrik formlar belli bir düzen içinde yüzeye yerleştirilerek benzer tasarım oluşturulmuş.

Sonuç

Antalya Kaş Barak Yörük dokumaları ile Kuzey Amerika Kızılderili Navajo dokumaları desen ve kompozisyon açısından benzerlik göstermektedir. İki farklı kültüre ait dokumaların kompozisyon tasarımları incelendiğinde, yerleşimlerde belirli bir düzen takip edilerek geometrik ve çizgisel desenlerin, şeritlerin kullanıldığı görülmektedir. Kompozisyon tasarımlarında desenlerin yerleştirilme biçimleri, enine yatay olarak tam ve yarım motifler kullanılarak yapılmıştır. Her iki dokuma grubunun renk kullanımı ise şöyledir; Barak dokumalarda daha canlı ve parlak renkler kullanılırken, Navajo dokumalarda ise daha sade renkler göze çarpmaktadır. Barak dokumalarda maviler, yeşiller, kırmızılar, sarılar, kahverengiler, turuncular, beyaz, siyah ve morlar hakimdir. Navajo dokumalarda griler, siyahlar, beyazlar, kahverengiler ve kırmızılar bulunmaktadır. Kullanılan malzemeler de benzer niteliktedir. Dokumalarda yün, doğal bitkisel boyalar ve kök boyalar kullanılmışlardır. Birbirine yakın ölçülerde dokumaların mevcut olduğu görülmektedir. Dönemsel olarak genelde 1900'lü yıllara tarihlendirilmişlerdir. Sonuçta her iki topluluğun doğaya olan sevgi ve saygısının dokumalara (halı, kilim, battaniye, örtü...) yansması; motifler ve sembollerde kullandıkları doğa unsurlarından anlaşılmaktadır. Hızla gelişen teknoloji, el sanatlarını olumsuz etkilemekte, gün geçtikçe el dokuma ürünlerinin yerini makine ürünleri almaktadır. Geleneksel el dokumaların sadece ekonomik olarak değil, aynı zamanda kültür objesi olarak değerinin bilinmesi ve korunması amaçlanmalıdır. Bu bağlamda, kültürel zenginliklerin yaşatılması, nesilden nesile ulaşması için dokuma sanatına gereken değer verilerek devamı sağlanmalıdır. Bu konuyla alakalı çalışmalar gözlemlenirse de dokuma bölgelerinde daha fazla projeler ve çalışmalar yapılarak daha çok desteklenmelidir. Barak dokumalarında canlı ve parlak renklerin; Navajo dokumalarında ise daha sade, doğal yün tonlarının tercih edildiği görülmüştür. Buna rağmen renk farklılıklarına karşın, kompozisyon düzeni ve motif tekrarları açısından güçlü bir ortak dil dikkat çekmektedir. Her iki kültürde de dokumaların yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda kültürel hafızayı taşıyan sanatsal anlatılar olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, farklı coğrafyalarda ve kültürel bağlamlarda gelişmiş olmalarına rağmen Barak ve Navajo dokumalarının, insanın doğayla kurduğu ilişkiyi geometrik ve sembolik bir dil aracılığıyla ifade ettiği görülmektedir. Bu benzerlikler, dokuma sanatının evrensel bir ifade biçimi olduğunu göstermekte ve kültürler arası etkileşimin izlerini ortaya koymaktadır.

Kaynaklar

- Akyüz, T. (2022). Kızılderili ayakkabı ve giysilerindeki motifler ile Anadolu motiflerindeki benzerlikler (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Amsden, C. (1932). Navajo origins. *Annual Review of Clinical Psychology*, 7(3), 207–219.
- Düzenli, E. (2022). Kaynaklarda tespit edilen Navajo dokuması (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Eroğlu, M. A. (2018). Kızılderililer ve kıyafetler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3), 1677–1694.
- Eroğlu, M. A. (2023). Anadolu kilimlerinde bukağı motifinin Kızılderili (Navajo) kilimlerindeki biçimsel benzerlikleri. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 10, 855–868.
- Eroğlu, M. A. (2024). Kızılderili kültüründe dar dokumalar ve Türk kültüründe kolan dokumalar. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 15, 1227–1245.
- Fay, M. (1998). Navajo rugs. *Cultures of the World Student Papers*. <https://jcsites.juniata.edu/faculty/wagonerp/student1.htm>
- Reichard, G. A. (2013). *Weaving a Navajo blanket*. Dover Publications.
- James, G. W. (1914). *Indian blankets and their makers*. A. C. McClurg & Co.
- James, H. L. (t.y.). *Navajo rugs: The regional style*. New Mexico State Highway Department.
- Karamazı, B. ve Zaimoğlu, Ö. (2021). Büyükköy ve Küçükköy'de bulunan Alafaradin dokumalarının tespiti (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Kaş Kırşalından Yöresel Ürünler. (2024). <https://kaskirsalindan.com/product-category/barak-kilimi-tr/>
- Kent, K. P. (1985). *Navajo weaving: Three centuries of change*. School of American Research Press.
- Konuk, M. (2023). Kaş'ın kültürel zenginliği: Barak kilimleri. *International Social Sciences Studies Journal*, 9, 9908–9914.
- Rodee, M. (1981). *Old Navajo rugs*. University of New Mexico Press.
- Sağ, M. (2012). Bir Sembol Olarak "Kilim". *Arış Dergisi*, 8, 116-121. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.42>
- Sağnak, M. S. (1999). Navajo kilimlerinin üretim teknolojisi özellikleri ve bazı Türk kilimleri ile benzerlikleri (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şahin, S. (2023). Kaş Barak Türkmenleri ağzından derleme sözlüğüne katkılar. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*, 8(1), 23–49.
- Tanrısal, M. (1997). Türk ve Navaho halılarının dili. *Arış*, 1, 94–107.
- Tek, E. (2017). Kaş (Antalya) yöresi Barak kilimleri (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Uçar, G. (2022). Yavaş şehir olma yolunda bir sahil kasabası: Antalya-Kaş örneği. *Bilim Armonisi Dergisi*, 5(2), 48–65.
- Yıldız, A. (2012). Teke yöresinde Barak kilimleri. *Arış*, 8, 148–159.

Görsel Kaynakça/ İnternet Kaynakları

<https://kaskirsalindan.com/product/el-dokuma-canta-3/> (Erişim Tarihi: 24.05.2024).

James, H. L. Navajo Rugs: The Regional Style. New Mexico State Highway Department Albuquerque, New Mexico. (Erişim Tarihi: 06.05.2024).
Reichard, G. A. (2013). Weaving A Navajo Blanket. New York: Dover Publications.
<https://www.atolyebaska.com/vintage-kas-barak-el-dokumasi-kilim-591-m2> (Erişim Tarihi:23.04.2024).
Görsel 2. James, G. W. (1914). Indian Blankets and Their Makers. Chicago A. C. McClurg & Co. (Erişim Tarihi: 19.05.2024).
Eroğlu, M. A. (2015). Navajo Santa Fe Dokuma, Alan Fotoğraf Çekimi.
<https://www.medicinemangallery.com/products/navajo-ganado-rug-c-1920s-66-5-x-35-5> (Erişim Tarihi: 23.04.2024). Eroğlu, M. A. (2015). Navajo Hubbel Dokuma, Alan Fotoğraf Çekimi.
Tek, E. (2017). Kaş (Antalya) yöresi Barak kilimleri (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
<https://shophr.invalidnost-uspeh.com/content?c=barak+kilimi&id=26> (Erişim Tarihi: 11.05.2024)).
Yıldız, A. (2012). Teke Yöresinde Barak Kilimleri. Arış, Sayı VIII, 148-159.
https://www.1stdibs.com/furniture/rugs-carpets/north-south-american/large-vintage-native-american-navajo-rug-white-red-brown-chocolate/id-f_39306272/ (Erişim Tarihi: 05.05.2024)
<https://www.dekopasaj.com/> (Erişim Tarihi: 11.05.2024)

SIMILARITIES IN PATTERN AND COMPOSITION BETWEEN ANTALYA KAŞ BARAK TEXTILES AND NORTH AMERICAN (NAVAJO) NATIVE AMERICAN CARPETS

Rezzan Koyuncuoğlu, Mehmet Ali Eroğlu

ABSTRACT

Weaving; Cloth, rug, carpet, blanket, fabric, etc., which are manufactured from raw materials turned into yarn, woven, knitted or obtained by forming a whole from fibers are products. When we look at the historical development of weaving, it is understood that it is a very old art. In the art of weaving, which varies from culture to culture; Since traditions, emotions, thoughts and lifestyles are reflected in weaving, a lot of diversity emerges. The materials, techniques and patterns used and the artistic products made indicate the originality of that culture. Barak rugs, which are among the important textiles of Antalya, generally consist of geometric forms and vibrant colors. Weavings belonging to the Navajos, one of the American Indians, also have an important place around the world. Navajo motifs are also in geometric forms and were formed under the influence of landforms. In this study, it is aimed to examine Barak and Navajo weavings in terms of composition and evaluate them with examples. Assoc. Prof., who has used literature, digital media and field studies in America as sources. Information and visuals of M. A. Eroğlu were used.

Keywords: Barak, Weaving, Rug, Composition, Motif, Navajo